

مروری بر پدیده

خودکشی

در قاره کهن آسیا

دکتر محسن رضاییان

گروه پزشکی اجتماعی دانشکده پزشکی رفسنجان

■ مقدمه

خودکشی در قاره آسیا، به خاطر جمعیت زیاد این قاره، احتمالاً تا ۶۰ درصد کل خودکشی‌های دنیا را به خود اختصاص داده است. از میان کشورهای موجود در قاره آسیا، تنها سه کشور چین، هندوستان و ژاپن تا ۴۰ درصد کل خودکشی‌های دنیا به خود اختصاص داده‌اند. بر اساس تخمین‌های سازمان جهانی بهداشت، سالانه یک میلیون مرگ ناشی از خودکشی در دنیا رخ می‌دهد. بنابراین سهم کشورهای آسیایی از این مقدار تقریباً در حدود شش صد هزار نفر خواهد بود. شواهد نشان می‌دهد که به ازاء هر مورد خودکشی موفق، ۱۰ تا ۲۰ مورد نیز اقدام به خودکشی وجود

دارد. بنابراین، احتمالاً در کشورهای آسیایی بین شش تا دوازده میلیون نفر نیز هر ساله اقدام به خودکشی می‌نمایند. اگر فرض نماییم که به ازاء هر مورد خودکشی یا اقدام به خودکشی در حدود پنج هزار نفر از اقوام و دوستان فرد، تحت تاثیر شدید این واقعه قرار خواهند گرفت بنابراین با یک حساب ساده می‌توان برآورد نمود که سالانه حدود شصت میلیون نفر در کشورهای آسیایی تحت تاثیر واقعه خودکشی قرار خواهند گرفت.

بر اساس این آمار و ارقام، انجام بررسی‌های علمی پیرامون پدیده خودکشی در کشورهای آسیایی از اهمیت روزافزونی برخوردار گردیده است. هرچند که متاسفانه اغلب مطالعات به عمل آمده

علاوه بر این، کشورهای آسیایی با مشکلات عدیده دیگری نظیر فقر، بلایای طبیعی مانند زلزله، سیل و جنگ، درگیری‌های نظامی، فقر و بیماری‌های عفونی متعددی درگیر می‌باشند که معمولاً پدیده روزافزون خودکشی را تحت‌الشعاع خویش قرار می‌دهند. بنابراین، به دلایل فوق معمولاً اطلاعات و آمار مربوط به خودکشی در کشورهای آسیایی از ارزش و اعتبار نسبتاً پایینی برخوردار بوده، از همین رو تحقیقات علمی کمتری در زمینه فوق در این کشورها به عمل آمده است.

■ مقایسه میزان‌های خودکشی در کشورهای آسیایی

با در نظر گرفتن مشکلات مربوط به جمع‌آوری آمار قابل اعتماد در کشورهای آسیایی، اکنون نگاهی به میزان خودکشی در برخی کشورهای آسیایی می‌افکنیم. میزان‌های خودکشی معمولاً به ازاء هر ۱۰۰,۰۰۰ نفر بیان می‌گردد و در کشورهای آسیایی این میزان از ۱/۸ در یکصد هزار نفر برای کشور کویت تا حدود ۲ درصد هزار نفر برای کشورهای نظیر پاکستان، فیلیپین و سنگال و حداکثر تا حدود بیست در صد هزار نفر برای کشورهای نظیر ژاپن، سریلانکا و مناطق روستایی کشور چین متغیر می‌باشد.

شواهد موجود نشان می‌دهد که در بیست سال گذشته، میزان‌های خودکشی در برخی از کشورهای آسیایی نظیر هندوستان، ژاپن، هنگ کنگ، تایلند، تایوان و سریلانکا در حال افزایش می‌باشد. علت

پیرامون پدیده خودکشی مربوط به کشورهای غربی است و سهم مطالعات به عمل آمده در کشورهای آسیایی نسبتاً اندک است. بنابراین، در مقاله حاضر ضمن بررسی دلایل ضعف در تحقیقات مرتبط با خودکشی در کشورهای آسیایی، به مقایسه میزان‌های خودکشی در کشورهای آسیایی و روندهای جالب توجه آن خواهیم پرداخت.

■ دلایل ضعف موجود در تحقیقات مرتبط با خودکشی در کشورهای آسیایی

یکی از مهم‌ترین دلایلی که باعث گردیده است تا سهم کشورهای آسیایی در انجام مطالعات علمی پیرامون خودکشی پایین باشد، عدم دسترسی به اطلاعات و آمار معتبر و روزآمد در این کشورها می‌باشد. تعداد زیادی از کشورهای آسیایی، آمار مربوط به خودکشی خود را به سازمان جهانی بهداشت گزارش نمی‌نمایند. موضوعی که باعث عدم جمع‌آوری صحیح آمار خودکشی در کشورهای آسیایی می‌گردد، مربوط به بازتاب اجتماعی و فرهنگی پدیده خودکشی در این کشورها می‌باشد. تقریباً در اغلب کشورهای آسیایی، خودکشی به‌عنوان یک پدیده شرم‌آور تلقی می‌گردد. این نکته به ویژه در کشورهایی با تمدن‌های قدیمی و مذهبی نظیر هندوستان، ایران و پاکستان از اهمیت بیشتری برخوردار می‌گردد. بنابراین، افراد و دولت‌ها تمایلی به ثبت دقیق مرگ‌های ناشی از خودکشی نداشته و این نکته باعث خواهد شد که آرایه تصویر دقیق از این پدیده در کشورهای آسیایی با دشواری‌های بسیار زیادی رو به رو باشد.

۱۳۸۰ برابر با ۴/۴ در یکصد هزار نفر اعلام شده است.

پایین بودن میزان‌های خودکشی در جوامع اسلامی به خاطر تاثیر مستقیمی است که دین مبین اسلام با تحریم علنی خودکشی در بخشی از آیه مبارکه شماره ۲۹ سوره نورانی نساء در میان پیروان این آیین الهی ایجاد کرده است: «وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ...» «و خودتان را نکشید، چرا که خداوند با شما مهربان است». بدون شک چنین فرمانی از طرف خالق جهان تاثیر به سزایی در خصوص مذمت خودکشی در جوامع مسلمان ایفا نموده است.

در همین زمینه مطالعه بسیار جالبی در کشور سنگاپور به عمل آمده است که ذکر آن خالی از لطف نیست. در مطالعه مذکور این نکته به تایید رسیده است که مسلمانان سنگاپور در مقایسه با چینی‌ها و هندی‌های ساکن این کشور از میزان‌های خودکشی پایین‌ترین برخوردار هستند. نویسنده این مقاله یکی از علل این امر را به رفتارهای اقتصادی مسلمانان ربط می‌دهد. بنا بر نظر وی، از آنجایی که مسلمانان از یک طرف از جمع‌آوری بی‌رویه مال و ثروت‌اندوزی بی‌مورد نهی گردیده و از طرف دیگر در مقابل هر گونه مساله و مشکلی اعم از اقتصادی و غیر آن از استواری بیشتری برخوردار هستند، کمتر دچار سرخوردگی و در نتیجه خودکشی ناشی از آن می‌گردند.

□ **بالا بودن میزان‌های خودکشی در زنان آسیایی**
الگوی بسیار جالب توجه دیگر در مقایسه آمار میزان‌های خودکشی در کشورهای آسیایی، بالا

چنین افزایشی را متخصصان در مسایل اقتصادی، سیاسی و فرهنگی این کشورها می‌دانند. برای مثال افزایش میزان خودکشی در کشور ژاپن مصادف با افزایش میزان بیکاری در این کشور بوده است. شواهد نشان می‌دهد که در سال ۲۰۰۴ میلادی در کشور ژاپن، هفتاد درصد خودکشی‌ها میان مردان میانسال رخ داده است. بر اساس یادداشت‌های به جا مانده از اغلب این قربانیان، مشکلات اقتصادی از جمله مهم‌ترین علل اقدام به خودکشی توسط آن‌ها قلمداد گردیده است.

■ **الگوهای جالب توجه در خودکشی‌های مربوط به کشورهای آسیایی**

کشورهای آسیایی در مقایسه با سایر کشورهای جهان، الگوهای جالب توجهی از خودکشی را از خود نشان می‌دهند که تا اندازه بسیار زیادی منحصر به فرد می‌باشد. بنابراین، در قسمت پایانی مقاله به دو روند تقریباً منحصر به فرد خودکشی در کشورهای آسیایی اشاره می‌گردد:

□ **پایین بودن میزان‌های خودکشی در کشورهای مسلمان آسیا**

الگوی بسیار جالب توجه در مقایسه آمار میزان‌های خودکشی در کشورهای آسیایی، پایین بودن این میزان‌ها در کشورهای اسلامی می‌باشد. در اغلب کشورهای اسلامی میزان‌های خودکشی پایین است. برای مثال همان طور که به آن اشاره گردید در کویت میزان خودکشی نزدیک به ۰/۱ در یکصد هزار نفر و در پاکستان ۲ در صد هزار نفر می‌باشد. در ایران نیز میزان خودکشی در سال

این جوامع داشته باشد. برای مثال، مطالعات به عمل آمده نشان می‌دهد که ازدواج در بسیاری از کشورهای غربی باعث کاهش ارتکاب به خودکشی می‌گردد. اما متأسفانه در برخی از کشورهای آسیایی نظیر افغانستان و پاکستان، ازدواج برای زنان جوان نه تنها عامل محافظت‌کننده در مقابل خودکشی نیست، بلکه برعکس موجبات ارتکاب به خودکشی را در بین آن‌ها فراهم می‌آورد. این نکته می‌تواند به دلیل تبعیضات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی باشد که با ازدواج برای زنان این جوامع پدید می‌آید. چنین تبعیضاتی به ویژه در خصوص ازدواج‌های از پیش تعیین شده به چشم می‌خورد. به هر حال مطالعات بیشتر در خصوص علت و یا علل بالا بودن نسبی میزان‌های خودکشی در زنان آسیایی ضروری است.

بودن این میزان‌ها در زنان آسیایی می‌باشد. معمولاً در کشورهای غربی به ازاء یک مورد خودکشی در زنان، سه تا چهار مورد خودکشی در مردان رخ می‌دهد. این در حالی است که در برخی کشورهای آسیایی نظیر سری‌لانکا، کره و پاکستان به ازاء یک مورد خودکشی در زنان ۲ تا ۳ مورد خودکشی در مردان رخ می‌دهد. در هندوستان و بعضی از مناطق ایران نیز این نسبت به ۱/۴ می‌رسد. یعنی به ازاء یک مورد خودکشی در زنان، ۱/۴ خودکشی در مردان رخ می‌دهد و بالاخره در کشور چین و برخی از مناطق ایران تعداد خودکشی‌های به عمل آمده در زنان ۲۵ درصد بیشتر از خودکشی‌های به عمل آمده در مردان است.

بالا بودن نسبی میزان‌های خودکشی در زنان آسیایی به نظر می‌رسد ریشه در فرهنگ‌های قومی

منابع

1. Beautrais AL. Suicide in Asia. Crisis. 2006; 27: 55-57.
2. International Association for Suicide Prevention & World Health Organisation. (2006). 10th

- September 2006. World suicide prevention day: with understanding, new hope.
3. Lester D. Suicide and Islam. Arch Suicide Res. 2006; 10: 77-97.

